

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2026

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2026 (RP 99/2025 rd): Ärendet har lämnats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 27.10.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- understatssekreterare Elina Pylkkänen, arbets- och näringsministeriet
- forskningsdirektör Heikki Räisänen, arbets- och näringsministeriet
- jämställdhetsombudsman Pirkko Janas, jämställdhetsombudsmannens byrå
- diskrimineringsombudsman Rainer Hiltunen, diskrimineringsombudsmannens byrå
- direktör Eerik Tarnaala, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- utvecklingsdirektör Jaakko Westerlund, UF-centret
- generalsekreterare Taina Riski, Delegationen för jämställdhetsärenden
- generaldirektör Antti Koivula, Arbetshälsoinstitutet
- sysselsättningsdirektör Anna Tolvanen, Mellersta Savolax sysselsättningsområde
- utvecklingschef Mikko Mehtonen, Finlands Kommunförbund
- utvecklingschef Tarja Paulaniemi, Tammerforsregionens sysselsättningsområde
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- ekonomisk expert Tom-Henrik Sirviö, STTK rf
- arbetskraftspolitisk expert Alli Tiensuu, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- sakkunnig Atte Rytönen-Sandberg, Företagarna i Finland rf
- ledande forskare Merja Kauhanen, Forskning om arbete och ekonomi LABORE.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT.

Inget yttrande av

- Institutet för hälsa och välfärd (THL).

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) Enligt den allmänna motiveringen till statsbudgeten för 2026 (RP 99/2025 rd) har Finlands ekonomi återhämtat sig långsamt, men det finns positiva tecken i den ekonomiska utvecklingen. Bruttonationalprodukten förväntas öka med 1,0 procent år 2025 och med 1,4 procent år 2026. Den sjunkande räntenivån och de ökade realinkomsterna ökar konsumtionen. Inflationen har avtagit klart och prisstegringen förväntas vara måttlig. Under 2025 har arbetslösheten stigit till en hög nivå på grund av den svaga konjunkturen inom den privata sektorn, det låga antalet lediga jobb, besparingarna inom den offentliga sektorn och en sjunkande aktiveringsgrad. Enligt prognoserna vänder sysselsättningen uppåt och arbetslösheten minskar gradvis när konjunkturläget förbättras 2026.

(2) Enligt den allmänna motiveringen har regeringen förbundit sig till åtgärder för att stabilisera skuldkvoten i de offentliga finanserna före utgången av regeringsperioden. Regeringen har både i regeringsprogrammet och våren 2024 beslutat om ett åtgärds paket som syftar till att stärka de offentliga finanserna med cirka 9 miljarder euro på 2027 års nivå. Enligt finansministeriets prognos från juni 2025 är paketet på 9 miljarder euro inte tillräckligt för att stoppa ökningen av skuldkvoten i de offentliga finanserna före utgången av 2027. Därför har man i samband med beredningen av den aktuella budgetpropositionen beslutat om nya anpassningsåtgärder för 2027. Åtgärderna motsvarar cirka 1 miljard euro.

(3) Budgetpropositionen för 2026 uppvisar ett underskott på 8,7 miljarder euro. I underskottet sker en minskning av engångsnatur på cirka 2,3 miljarder euro på grund av att Statens bostadsfonds återstående kassa intäktsförs i statsbudgeten i samband med att fonden läggs ned. Utan intäktsföringen skulle underskottet vara 11,0 miljarder euro. Underskottet täcks genom ökad upplåning.

(4) Enligt den allmänna motiveringen till budgetpropositionen är det viktigaste sättet att stabilisera de offentliga finanserna att påskynda den ekonomiska tillväxten och höja sysselsättningen. Vid halvtidsöversynen våren 2025 fattades beslut om åtgärder för att påskynda den ekonomiska tillväxten och undanröja hindren för tillväxt. Genom att beskattningen av förvärvsinkomster lindras från och med 2026 eftersträvas bättre incitament att arbeta och starkare köpkraft. Vid halvtidsöversynen beslutades också om åtgärder för att förbättra konkurrenskraften, höja kompetensnivån och skapa gynnsammare förhållanden för investeringar.

(5) Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet behandlar budgetpropositionen för 2026 inom ramen för sitt eget ansvarsområde och vill ta upp följande frågor.

Sysselsättning

(6) Regeringen strävar efter att höja sysselsättningen med åtminstone 100 000 sysselsatta före 2027. För att uppnå målet har det lämnats ett flertal propositioner, av vilka en del för närvarande behandlas i riksdagen. Enligt finansministeriets bedömning stärker de åtgärder som regeringen redan beslutat om sysselsättningen med cirka 90 000 nya sysselsatta på medellång sikt. Vid tid-

Utlåtande AjUU 8/2025 rd

punkten för behandlingen av budgeten för 2026 är sysselsättningsläget ytterst svårt. Antalet sysselsatta har minskat, sysselsättningsgraden sjunkit och arbetslöshetsgraden stigit till följd av recessionen.

(7) Arbetslösheten har ökat på bred front på olika kompetens- och utbildningsnivåer. Enligt arbetsförmedlingsstatistiken från augusti 2025 har arbetslösheten bland utlänningar ökat med nästan 11 000 personer under de senaste två åren. Den ökade arbetslösheten förklaras dock inte av enskilda faktorer eller av att arbetslösheten har ökat inom enskilda grupper. Enligt arbetskraftsundersökningen var trenden för det relativa arbetslöshetstalet redan tio procent i augusti 2025, vilket är den högsta siffran enligt den aktuella statistiken. Situationen är svår särskilt för långtidsarbetslösa. I augusti fanns det nästan 130 000 långtidsarbetslösa och fler än 60 000 av dem hade varit arbetslösa i minst två år.

(8) När arbetslöshetsläget analyseras är det enligt utskottets uppgifter motiverat att fästa vikt vid indikatorerna. Begreppet arbetslös definieras på olika sätt i olika statistiska uppgifter om arbetslöshet. Till exempel beror en stor del av ökningen av den tillfälliga arbetslösheten (arbetslösa arbetssökande) på att aktiveringsgraden har sjunkit, det vill säga att en del av kunderna inom arbetskraftsservicen i statistiken kategoriserats som arbetslösa arbetssökande. Dessutom har också antalet arbetssökande ökat betydligt, vilket också bidrar till att förklara den ökade arbetslösheten. Det bör dock beaktas att även om skillnaderna i statistikföringen delvis förklarar att antalet arbetslösa arbetssökande har ökat, har sysselsättningsläget ändå genuint försämrats jämfört med tidigare år.

(9) Aktiveringsgraden vände nedåt redan 2024 men minskningen har stannat av 2025. Att aktiveringsgraden minskat beror till exempel på ändringar i vissa lagstadgade tjänster (begränsning av lönesubventionen inom den offentliga sektorn samt vikariat för alterneringsledighet). Dessutom statistikförs inte sysselsättningsområdenas egna icke-lagstadgade tjänster i aktiveringsgraden. Velfärdsområdena har dessutom minskat utbudet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, vilket syns direkt i form av en lägre aktiveringsgrad. Den minskade aktiveringsgraden har bidragit till att långtidsarbetslösheten ökat.

(10) När arbetslösheten förvärras krävs en aktiv arbetskraftspolitik, påpekar utskottet. En av regeringens sysselsättningsåtgärder är en sysselsättningssedel för unga, som företag kan beviljas för att anställa unga mellan 18 och 29 år. Fokus ska ligga på de unga som inte har arbetslivserfarenhet eller utbildning. För stödet har reserverats 30 miljoner euro. Också de arbetslösas möjligheter att studera underlättas så att personer över 25 år kan avlägga öppna högskolestudier utan att förlora arbetslöshetsförmånen. Utskottet välkomnar dessa åtgärder. Det är dessutom skäl att utreda möjligheten för arbetslösa att flexibelt avlägga yrkesinriktade studier.

Arbetskraftsservice

(11) Utgifterna under arbets- och näringsministeriets huvudtitel 32.30 föränleds i huvudsak av utgifter för EU:s strukturfondsprogram, program för samarbete vid de yttre gränserna och andra program inom sammanhållningspolitiken, utgifter för lönegaranti samt utgifter för stödjande av hållbar tillväxt och livskraft i regionerna. I kapitlet ingår dessutom vissa mindre utgifter för främjande av sysselsättningen, företagandet och regionernas livskraft. Tidigare omfattade utgifterna

Utlåtande AjUU 8/2025 rd

också den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen (moment 32.30.51). Från och med 2025 ansvarar kommunerna i egenskap av arbetskraftsmyndigheter för ordnandet av arbetskraftsservice. Finansieringen har därför överförs till moment 28.90.30 (Statsandel till kommunerna för ordnande av basservice).

(12) Styrmodellen för arbetskraftsservicen ändrades som ett led i reformen av arbets- och näringstjänsterna. Statsrådet slog i december 2024 fast de riksomfattande målen för främjandet av sysselsättningen. Målen ställs upp en regeringsperiod åt gången och är i kraft tills nya mål slås fast. Målen för den innevarande regeringsperioden är att alla kunder garanteras likvärdiga och jämlika tjänster på båda nationalspråken, sysselsättningen i kundgrupper med låg sysselsättningsgrad höjs, snabb sysselsättning av arbetssökande stöds genom service som är verkningsfull och minskar förmånsutgifterna, yrkesmässig, regional och internationell rörlighet till branscher där det råder arbetskraftsbrist stöds och regionens livskraft stärks i samarbete med andra aktörer.

(13) Överföringen av arbetskraftsservicen vid årsskiftet 2024–2025 väntades vara förenad med utmaningar i fråga om hur tjänsterna kan fortsätta i sin fulla omfattning genom övergångsperioden. Enligt arbetsförmedlingsstatistiken har användningen av aktiva arbetskraftspolitiska tjänster minskat under början av 2025, särskilt i fråga om arbetsträning och arbetskraftsutbildning. Enligt utskottets uppgifter finns det fortfarande mycket att göra i fråga om sysselsättningsområdenas organisation och skötseln av uppgifterna har kommit igång i varierande grad i områdena. Skillnaderna mellan områdena beror bland annat på varierande resurser, varierande tidigare erfarenhet eller brist på erfarenhet av kommunförsök samt kommunernas beslutsfattande.

(14) Den lagstadgade serviceprocessen inom arbetskraftsservicen ska enligt regeringsprogrammet förenklas så att de begränsade resurserna kan användas på ett mer ändamålsenligt och kundorienterat sätt. De första ändringarna för att lätta upp serviceprocessen trädde i kraft den 1 september 2024. En proposition om följande ändringar (RP 108/2025 rd) behandlas för närvarande i riksdagen.

(15) De föreslagna ändringarna i serviceprocessen och servicen för arbetssökande minskar i sin helhet arbetskraftsmyndigheternas uppgifter till ett belopp av 34,3 miljoner euro, vilket motsvarar 572 årsverken. Enligt utskottets uppgifter har arbets- och näringsministeriet dock ansett att kommunerna inte har förutsättningar att sköta sina lagstadgade uppgifter utan att den resursbrist som konstaterats inom arbetskraftsservicens kundservice tas i beaktande. De föreslagna ändringarna innebär att arbetskraftsmyndigheternas statsandelsfinansiering minskas med sammanlagt 1,08 miljoner euro, vilket motsvarar 18 årsverken. Minskningen görs under moment 28.90.30 (Statsandel till kommunerna för ordnande av basservice).

(16) De ändringar i fråga om påföljder inom utkomstskyddet för arbetslösa som föreslås i den ovannämnda propositionen beräknas minska den offentliga ekonomins utgifter för social trygghet med cirka 14,9 miljoner euro per år. Enligt kalkylerna stärker de föreslagna ändringarna sammanlagt sysselsättningen med uppskattningsvis 100–700 nya sysselsatta. Sysselsättningseffekten minskar den offentliga ekonomins utgifter med uppskattningsvis 2,5–16,8 miljoner euro per år.

Utlåtande AjUU 8/2025 rd

(17) Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet konstaterar att den ökade arbetslösheten innebär en stor utmaning för arbetskraftsservicen när behovet av service och stöd för att söka arbete blir allt större. Utskottet påpekar dessutom att de faktiska hindren för sysselsättning för många långtidsarbetslösa är sådana som bör skötas inom social- och hälsovårdstjänsterna. Det kan till exempel röra sig om problem som gäller livshantering, användning av berusningsmedel eller psykisk ohälsa. Dessa kan i allmänhet inte lösas inom sysselsättningstjänsterna utan hör till social- och hälsovårdstjänsterna, som välfärdsområdena ansvarar för. Utskottet betonar betydelsen av samarbete mellan olika aktörer. För att främja sysselsättningen behövs starka sektorsövergripande tjänster. Utskottet anser det vara viktigt att man för att trygga kundernas tillgång till tjänster utreder möjligheten att införa incitament till välfärdsområdena för att främja sysselsättningen.

Jämställdhet

(18) Finansministeriet förutsätter att ministerierna i motiveringen till huvudtiteln i sitt budgetförslag tar in en sammanfattande granskning av sådan verksamhet i anslutning till budgeten som har betydande konsekvenser för könen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid de samhälleliga effektmålen för jämställdheten mellan könen inom förvaltningsområdet och vid de utgifter inom förvaltningsområdet som kan inverka på förverkligandet av jämställdheten. Idealfallet skulle vara att man utifrån de sammanfattande granskningarna kan få en uppfattning av budgetens sammanlagda konsekvenser för jämställdheten.

(19) Granskningarnas innehåll och omfattning varierar mellan ministerierna. Granskningarna har vid många ministerier blivit snävare än tidigare. Mest poäng fick social- och hälsovårdsministeriet och försvarsministeriet. Årliga utredningar om bedömningen av propositionernas konsekvenser för jämställdheten och budgetpropositionens granskningar av jämställdheten finns tillgängliga i statsrådets projektportal. Uppföljningsuppgifterna har också använts i statsrådets eget utvecklingsarbete och i uppföljningen av regeringens jämställdhetsprogram.

(20) I sammanfattningarna har man bland annat lyft fram följande helheter: 1) Inom statens ägarstyrning beaktas vid valet av styrelseledamöter till statligt helägda bolag jämställdhetsaspekter så att bägge köns andel av antalet styrelseledamöter är minst 40 procent och statsrådets övriga jämställdhetsmål iakttas (statsrådets kansli). 2) Utvecklingssamarbetsprojekt där ett delmål eller det huvudsakliga målet är att stärka kvinnors och flickors ställning och rättigheter stöds med utvecklingssamarbetsanslag till ett belopp av uppskattningsvis 328 miljoner euro (utrikesministeriet). 3) Invandrarkvinnor lyfts upp som en särskild målgrupp för integrations- och sysselsättningsåtgärder i syfte att stärka deras delaktighet i arbetslivet och i samhället i övrigt (arbets- och näringsministeriet). 4) För finansieringen av skyddshemsverksamheten föreslås sammanlagt 31 miljoner euro, vilket innebär en ökning på cirka 3,5 miljoner euro (social- och hälsovårdsministeriet).

(21) Utgifterna för dataombudsmannens, jämställdhetsombudsmannens, diskrimineringsombudsmannens samt andra ombudsmäns och specialmyndigheters verksamhet inom justitieministeriets förvaltningsområde täcks med sammanlagt 23,3 miljoner euro under moment 25.01.03. Momentet har minskats med 260 000 euro i form av omkostnadsbesparingar. Beslut om hur besparingarna ska riktas inom momentet fattas som en del av resultatförhandlingarna.

Utlåtande AjUU 8/2025 rd

(22) Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet betonar att främjandet av jämställdheten måste beaktas som en del av budgetprocessen. Utskottet anser det vara viktigt att utarbetandet av de sammanfattande granskningarna utvecklas vidare. Under 2026 genomförs direktivet om lönetransparens (EU) 2023/970. Dessutom bereder justitieministeriet genomförandet av direktiven (EU) 2024/1499 och (EU) 2024/1500 om diskriminerings- och jämställdhetsorgan. Utskottet noterar att situationen i fråga om ombudsmännens verksamhet och anslagsdimensionering bör följas upp som en del av resultatstyrningen och de årliga budget- och ramprocesserna. Slutligen fäster utskottet uppmärksamhet vid att FoUI-satsningarna ofta riktas till mansdominerade branscher.

Arbeterskyddet

(23) Arbeterskyddsmyndigheten har i uppgift att övervaka att arbetsgivarna sörjer för arbetsförhållandena på arbetsplatserna i enlighet med arbeterskyddslagstiftningen. Tillsynen omfattar också bland annat anställningsvillkor, anlitande av utländsk arbetskraft, bekämpning av svart ekonomi och iakttagande av beställaransvaret. Senast har tillsynsuppgifterna utvidgats till att gälla lokala avtal.

(24) Budgetpropositionens mest betydande effekter på arbeterskyddsmyndigheternas verksamhet är såsom året innan att anslagen minskas i enlighet med statsförvaltningens produktivitetsprogram. Ungefär 90 procent av arbeterskyddsmyndigheternas utgifter består av personalkostnader, alltså kommer besparingarna i praktiken att inverka på arbeterskyddsmyndigheternas personal och därigenom på omfattningen av arbeterskyddstillsynen och annan påverkanskommunikation. Under de senaste två åren har arbeterskyddsmyndigheternas personalram minskat med cirka 20 årsverken. Inför år 2026 uppgår personalramen till cirka 424 årsverken. Personalminskningen har nästan uteslutande drabbat tillsynsverksamheten. Antalet arbeterskyddsinspektioner har minskat. År 2023 genomfördes 24 500 inspektioner, målet för 2024 var 20 000 inspektioner och målet för 2025 var 19 500 inspektioner.

(25) Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet noterar att arbeterskyddsmyndigheternas uppgifter har ökat under de senaste åren, antingen till följd av nya lagstadgade uppgifter eller indirekt till följd av förändringarna i samhället och arbetslivet överlag. Bland ändringarna kan exempelvis nämnas att arbeterskyddsmyndigheternas befogenheter har utökats till att omfatta olika former av arbetsrelaterat utnyttjande (människohandel, ocker och bedrägeri). Behovet av att övervaka anlitandet av utländsk arbetskraft har ökat och nya arbetsformer (plattformsekonomi, lättföretagare osv.) medför nya utmaningar. Å andra sidan har lagstiftningen också förtydligats till vissa delar, till exempel i fråga om bärplockare från tredjeländer. Det är viktigt att följa hur väl arbeterskyddsmyndigheternas resurser räcker till, menar utskottet.

Övrigt

(26) Sakkunniga har framfört att slopandet av rätten till skatteavdrag för arbetsmarknadsorganisationernas medlemsavgifter kan påverka organisationsgraden. Utskottet anser det vara viktigt att följa vilka konsekvenser slopandet av skatteavdragsrätten får.

Utlåtande AjUU 8/2025 rd

(27) Slutligen fäster utskottet uppmärksamhet vid de kontinuerliga ändringarna i näringsstrukturen, som framhävs särskilt i olika krissituationer. Utskottet påpekar att matchningen på arbetsmarknaden blir mindre effektiv om kompetensen inte anpassas till nya behov.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Arto Satonen saml
vice ordförande Lauri Lyly sd
medlem Miko Bergbom saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Minja Koskela vänst
medlem Mikko Lundén saf
medlem Niina Malm sd (delvis)
medlem Anders Norrback sv
medlem Olga Oinas-Panuma cent
medlem Karoliina Partanen saml (delvis)
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Mikko Polvinen gl
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Tere Sammallahhti saml
medlem Timo Suhonen sd
medlem Henrik Vuornos saml (delvis)

Sekreterare var

plenarråd Miika Suves.

Utlåtande AjUU 8/2025 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Allmänt

Det ekonomiska läget i Finland är fortsatt mycket allvarligt. Den ekonomiska tillväxten har varit svag och arbetslösheten fortsätter öka. Den massiva offentliga skuldsättningen har fortsatt trots stora ord från regeringens håll. År 2025 utgör skuldsättningen inom de offentliga finanserna mer än 88 procent av bruttonationalprodukten. En orsak till att Finlands skuldkvot har ökat så kraftigt är att den ekonomiska tillväxten har stannat av och till och med saknas helt.

Enligt de sakkunniga som utskottet hört skjuts den ekonomiska tillväxten på framtiden och utvecklingen på arbetsmarknaden är svag. De beskattningsbeslut som regeringen tagit vid halvtidsöversynen (bl.a. att de högsta marginalskatterna sänks med 6 procent) inverkar inte heller nämnvärt på den ekonomiska tillväxten. Sänkningen av den högsta marginalskatten har motiverats utifrån uppgifter i andra länder som inte direkt kan tillämpas på finska förhållanden.

Regeringens sparåtgärder har för sin del försvagat sysselsättningen och tillväxten och bidragit till att den ekonomiska tillväxten har stannat av. Konsumenterna vågar inte konsumera eftersom de är rädda för att bli arbetslösa och därför sparar sina pengar på banken för sämre tider. Regeringen har också anklagat medborgarna för att ekonomin inte växer och konsumtionen minskar. När regeringen lägger skulden på medborgarna är det verkligen tydligt att regeringen har misslyckats med sina åtgärder.

Löntagarna och hushållen har tappat allt förtroende efter de försämringar som regeringen genomfört i arbetslivet. Regeringens åtgärder är förenade med mycket osäkerhet och överoptimistiska förväntningar. Sysselsättningen har fortsatt sjunka under en rekordlång tid, vilket innebär att regeringens förväntade inkomster på över 2 miljarder euro till följd av 100 000 nya sysselsatta inte kommer att förverkligas under denna valperiod. Däremot har antalet arbetslösa ökat med över 70 000 personer. Regeringen har misslyckats med sina sysselsättningsmål.

Sysselsättningsåtgärder

Regeringen Orpos sysselsättningsåtgärder har inneburit försämringar i anställnings- och utkomstskyddet för arbetslösa och skärpta påföljder för arbetslösa arbetssökande. De faktiska sysselsättningsåtgärderna lyser med sin frånvaro. Arbetslösheten är på rekordnivå och arbetslöshetsgraden steg i augusti 2025 till 10 procent. I EU är det endast Spanien som har en högre arbetslöshetsgrad. Finland riskerar ändå vara sämst när också den spanska sysselsättningen och ekonomin har börjat växa. I september 2025 fanns det 308 900 arbetslösa arbetssökande och 131 000 långtidsarbetslösa i Finland. De långtidsarbetslösa utgör mer än 42 procent av alla arbetslösa arbetssökande.

Den sysselsättningssedel som man slängde fram vid halvtidsöversynen och som regeringen marknadsför som en stor satsning för att sysselsätta 18–29-åringarna är till sitt belopp helt underdimensionerad. Det är i princip fråga om lönesubventionerat arbete som riktar sig till unga. Med

Utlåtande AjUU 8/2025 rd

Avvikande mening 1

hjälp av den finansiering av engångsnatur på 30 miljoner euro som reserverats för sedeln kan man eventuellt sysselsätta cirka 6 procent av de arbetslösa i åldersgruppen. Då finns det fortfarande 94 procent som regeringen inte har något att erbjuda. Av de 66 500 arbetslösa i åldersgruppen (09/2025) sysselsätter projektet uppskattningsvis 3 300–4 400 unga arbetslösa.

En annan sysselsättningsmetod som regeringen marknadsfört är möjligheten för arbetslösa att studera vid öppna högskolor med arbetslöshetsersättning. Det har dock ännu inte lämnats någon proposition om detta till riksdagen. Dessutom är det synnerligen problematiskt att yrkesutbildningen lämnas utanför projektet. Under arbetslösheten är det uttryckligen viktigt att utveckla sin kompetens.

Det borde i större utsträckning än för närvarande vara möjligt att med arbetslöshetsersättning avlägga studier inom branscher och yrken där det råder brist på arbetskraft. Detta är särskilt viktigt, eftersom näringsstrukturen förändras i en ekonomisk kris, vilket medför att i synnerhet långtidsarbetslösa inte har tillräcklig kompetens när läget förändras. Arbetslösheten drabbar människor allt svårare och det kan ta flera årtionden innan sysselsättningen återgår till den tidigare nivån.

Arbetsförmedlingsprocessen och sysselsättningstjänsterna

Ansvar för arbets- och näringstjänsterna överfördes till kommunerna med för små resurser. Enligt Kommunförbundets uppskattning hade det behövts 100–120 miljoner euro mer vid överföringen. På grund av den stora arbetslösheten har kommunernas andel av utkomstskyddet för arbetslösa stigit till 785 miljoner euro, varav kommunerna kompenseras med 700 miljoner euro 2025, alltså var också den finansieringen underdimensionerad till ett belopp av 85 miljoner euro. Kommunernas utgifter för utkomstskyddet för arbetslösa väntas öka kraftigt också nästa år, eftersom särskilt långtidsarbetslösheten fortsätter att växa. I nuläget uppkommer 80 procent av kommunernas utgifter för utkomstskydd av arbetslöshet som pågått i över 400 dagar. Kommunerna och sysselsättningsområdena har ont om pengar och de har inte möjlighet att vidta sysselsättnings- och aktiveringsåtgärder i den omfattning som behövs när arbetslösheten är som högst.

De tidigare statliga arbetstagarna och kommunernas anställda överfördes till de nya sysselsättningstjänsterna först vid ingången av 2025. Organiseringen har varit förknippad med många omställningsförhandlingar som har lett till att det totala antalet anställda inom sysselsättningstjänsterna har minskat. Också av den orsaken behöver myndighetsaktörerna inom sysselsättningsområdena arbetsro och tillräcklig finansiering för att nå sina mål när arbetslösheten är hög. Fokus måste ligga på de sysselsättningsfrämjande tjänsternas genomslag. Den som blivit arbetslös ska hänvisas till de tjänster som han eller hon har nytta av för att på nytt få arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning framkom det att 25–30 procent av de arbetslösa inte är arbetsförmögna och att de inte i första hand borde vara kunder hos sysselsättningstjänsterna. De bör få tillgång till annan socialservice som kan förbättra deras arbetsförmåga och kompetens. Hos sysselsättningstjänsterna finns anmärkningsvärt många sådana arbetssökande som inte hör till dem. Det leder till att tyngdpunkten för sysselsättningstjänsterna ligger mer på socialservice än på sysselsättning. Detta vittnar om en viss typ av problem på systemnivå, när människor till exempel

Utlåtande AjUU 8/2025 rd Avvikande mening 1

överförs från det grundläggande utkomststödet till sysselsättningstjänsterna, trots att de borde kunna gå i pension direkt enligt till exempel Lex Taipale-modellen.

Välfärdsområdena stöder inte sysselsättningsområdena tillräckligt inom sysselsättningstjänsterna. Det behövs fler bedömningar av arbetsförmågan och fler hälsoundersökningar. Välfärdsområdena tar inte heller tillräckligt snabbt hand om den sociala rehabiliteringen. För dessa brister betalar kommunerna betydande summor i form av utgifter för arbetslöshetsskyddet. Också välfärdsområdena bör ha ett större ansvar för utgifterna för arbetslöshetsskyddet.

Utvecklings- och förvaltningscentrets statistikföring och undersökning av tjänsternas genomslag bör bättre än för närvarande stödja sysselsättningsområdenas arbete.

Detta beskriver nuläget inom arbetsförmedlingsprocesserna och sysselsättningstjänsterna, där regeringen Orpos åtgärder har varit helt otillräckliga. Det behövs mer satsningar på arbetsförmedlings-, sysselsättnings- och aktiveringstjänster för att arbetslösa arbetssökande snabbare ska få jobb.

Regionförvaltningsverkets tillsyn över arbetarskyddet och iakttagande av anställningsvillkoren

Arbetarskyddsmyndigheternas arbetsmängd har ökat, de har fått nya uppgifter och de fall som behandlas har blivit mer komplicerade. Resurserna har dock inte hållit jämna steg med denna utveckling. Antalet inspektioner har minskat när uppgifterna har ökat och personalen skurits ned. År 2023 var antalet inspektioner 2 500 och år 2025 endast 1 900.

Utvidgningen av möjligheten till lokala avtal har bland annat ökat riskerna för kringgående av anställningsvillkoren. Sakkunniga har framfört att tillgångsprövningen och de lokala avtalen kommer att öka behovet av tillsyn och ändra föremålet för tillsynen. Exempel på detta är fallen med lönedumpning vid Åbovarvet och de oklara kedjorna av underleverantörer, där arbetstagaren inte vet vem han eller hon arbetar för och på vilka villkor. Utvecklingen har gått åt fel håll. Utöver att arbetstagarna får för låg lön försvagas också skattebasen samtidigt som konkurrensen inom näringslivet snedvrids.

Cirka 90 procent av arbetarskyddsmyndigheternas utgifter består av personalkostnader. Därför kan arbetarskyddsmyndigheterna inte klara sina sparbetning enligt produktivitetsprogrammet till exempel genom lokallösningar, utan besparingarna kommer ofrånkomligen att inverka på antalet anställda vid arbetarskyddsmyndigheterna och därigenom på omfattningen av arbetarskyddstillsynen och annan påverkanskommunikation.

Arbetarskyddsmyndigheterna behöver tillräckliga resurser för att bekämpa arbetsrelaterat utnyttjande

Arbetarskyddsmyndigheterna har en viktig roll inte bara när det gäller tillsyn och vägledning som gäller arbetsförhållandena på arbetsplatserna utan också när det gäller att ingripa i svart ekonomi och arbetsrelaterat utnyttjande. Arbetsrelaterat utnyttjande är ett verkligt problem i det finländska samhället, vilket de många uppdagade fallen har visat. Utöver tillräckliga resurser för arbetarskyddsmyndigheterna behövs det också andra åtgärder för att förebygga arbetsrelaterat utnyttjande.

Utlåtande AjUU 8/2025 rd
Avvikande mening 1

de, såsom kriminalisering av lönedumpning, talerätt för organisationer och utvidgning av beställaransvarslagen. Dessa åtgärder bör främjas utan dröjsmål för att man effektivt ska kunna ingripa i arbetsrelaterat utnyttjande.

Jämställdhet och likabehandling

Enligt sakkunniga som utskottet hört kommer jämställdhetsarbetet och tillsynen över likabehandlingen av medborgarna att stöta på problem eftersom resurserna är otillräckliga och finansieringen för liten i förhållande till uppgifterna.

I enlighet med regeringens ekonomiska politik riktas majoriteten av skattelättnaderna till män med höga inkomster, vilket gör det svårare att uppnå jämställda löner.

Övrigt

Sakkunniga lyfte fram att sloandet av rätten till skatteavdrag för fackförbundens medlemsavgifter har minskat den fackliga organisationsgraden i Sverige och Norge. Dessutom har en norsk undersökning visat att när organisationsgraden är högre stiger också lönerna. Mot denna bakgrund är det helt obegripligt att regeringen har beslutat avveckla avdragsrätten för medlemsavgifter till fackförbund, trots att den har betydande positiva effekter på statsfinanserna. Skatteavdragsrätten bör inte slopas.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.10.2025

Lauri Lyly sd
Piritta Rantanen sd
Niina Malm sd
Timo Suhonen sd.

Utlåtande AjUU 8/2025 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Centerns grupp i arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens ekonomiska politik tar fokus på anpassningsåtgärder trots att tillväxt- och produktivitetsunderskottet är det centrala problemet i Finlands ekonomi. Att spara är nödvändigt, det är uppenbart, men lika uppenbart borde det vara att bygga upp och stärka förutsättningarna för tillväxt i hela Finland.

Den tillväxtpolitiska linjen är helt otillräcklig, rentav oambitiös. Det finns många sätt att stödja tillväxten och regeringen borde fatta djärva och innovativa beslut.

Sysselsättningsåtgärder

Regeringens främsta löfte till finländarna var att skapa 100 000 nya jobb.

Det löftet har inte uppfyllts. Statistikcentralens senaste arbetskraftsundersökning visar tvärtom att antalet arbetslösa har ökat med 82 000 under regeringsperioden, när man mäter förändringen i trenden för antalet arbetslösa från juni 2023 till augusti 2025. Antalet arbetslösa har ökat med i genomsnitt cirka 100 per dag.

Arbetslösheten sjunker i euroområdet men stiger i Finland. Enligt EU:s statistikbyrå Eurostat stod Danmark för den kraftigaste ekonomiska tillväxten under årets andra kvartal. I Rysslands närområden nådde till exempel Polen, Estland, Lettland och Litauen ekonomisk tillväxt. Däremot minskade Finlands bruttonationalprodukt mest bland EU-länderna.

Regeringen har misslyckats fatalt i sin ekonomiska politik och sysselsättningspolitik. Och eftersom regeringen misslyckats totalt med att stärka sysselsättningen, blir också åtgärderna för att balansera ekonomin meningslösa. Allt fler hotas av arbetslöshet och vårt lands ekonomi förutspås i bästa fall nå en näst intill obefintlig tillväxt.

Regeringens ekonomiska politik vilar på en lös grund. Målet på 100 000 nya jobb, som skulle balansera de offentliga finanserna med 2 miljarder euro, är på väg att rinna ut i sanden.

Får vi inte bukt med arbetslösheten kommer vi att stå inför ännu allvarigare problem. Om arbetslösheten drar ut på tiden leder den lätt till fattigdom, ojämlikhet och utanförskap. Regeringens nedskärningar i sysselsättningstjänsterna, social- och hälsovårdstjänsterna och utbildning förvärrar ytterligare situationen för långtidsarbetslösa och unga.

Det är oroväckande hur regeringen riktar avsevärda besparingar särskilt mot barn och familjer. Nativiteten i Finland ligger på en historiskt låg nivå och regeringen borde tvärtom inge hopp och framtidstro för familjerna.

Utlåtande AjUU 8/2025 rd Avvikande mening 2

Att försumma tillväxtpolitiken är ett stort misstag. Verksamhetsförutsättningarna för dem som står för jobben – de små och medelstora företagen – har inte förbättrats. De har delvis till och med försämrats. Regeringsprogrammets löften till företagarna har till många delar visat sig vara tomma. Exempelvis begränsades skattegottgörelsen för investeringar till 50 miljoner euro, vilket i praktiken helt utesluter små och medelstora företag. I lagen om Finnvera slopar regeringen de små och medelstora företagens särställning och regionalpolitiska roll, trots att hela landet kan bidra med ekonomisk tillväxt.

Många beslut, såsom den plötsliga och kännbara höjningen av den allmänna mervärdesskatten mitt under året, höjningen av skatten på produkter och tjänster med nedsatt mervärdesskattesats samt slopandet av lättnadsområdet för mervärdesskatten utan tillräcklig kompensation vid den nedre gränsen för momsskyldighet, har ofta slagit just mot små och medelstora företag på den inhemska marknaden.

Likaså har nedskärningen av hushållsavdraget varit till nackdel för små och medelstora företag som tillhandahåller hushållstjänster och renoveringar. När det gäller tillståndsförfarandet har modellen med ett enda serviceställe visat sig vara ett tomt skal, eftersom den avreglering av byråkratien och normerna som utlovats företagarna inte har genomförts. Samtidigt har hushållen blivit utan de tjänster de behöver.

Finland behöver en kursändring. Finländarna måste ges bättre möjligheter att sysselsätta och få jobb. Målet ska vara att fördubbla den ekonomiska tillväxten jämfört med prognoserna. Finland klarar sig inte med nolltillväxt eller en torftig tillväxt på drygt en procent, utan det behövs siffror som börjar på minst två procent.

Sysselsättningsmålet måste vara betydligt mer ambitiöst både när det gäller sysselsättningsgraden och antalet jobb. Endast med hjälp av betydande beslut och ändringar investerar företagen i tillväxt och når framgång, och finländarna tjänar bättre och skatteinkomsterna ökar över hela linjen. Ekonomisk tillväxt samt sysselsättande företag och arbetsplatser i hela landet är ytterst den mest hållbara lösningen också på skuldsättningen.

Verksamhetsförutsättningarna för små och medelstora företag samt mikro- och ensamföretagare måste förbättras. På så sätt kan vi vända ekonomin mot det bättre och stärka människornas och företagens förtroende för framtiden.

Vi föreslår följande lösningar för att påskynda tillväxten och öka sysselsättningen:

Vi vill se över samfundsbeskattningen så att den sporrar till FoUI-verksamhet, investeringar och sysselsättning. Genom reformen blir beskattningen lindrigare än för närvarande, eftersom vinsten blir kvar i företaget och stöder tillväxten. Samfundsskatten bör utvecklas ur de små och medelstora företagens samt ur de i Finland investerande företagens synvinkel, i stället för att det görs en allmän sänkning av skatten.

Vi vill sätta ett tak för arbetslöshetsdagpenningen och sjukdagpenningen så att dagpenning beviljas till exempel upp till förvärvsinkomster på 4 000 euro. För lön som överstiger det beloppet beviljas inte längre någon förmån, utan var och en kan själva välja tillägsskydd, om det behövs. På

Utlåtande AjUU 8/2025 rd

Avvikande mening 2

motsvarande sätt lindrar vi skatteprogressionen genom att skära ned de obligatoriska socialförsäkringsavgifterna för den del som överskrider taket. Det vore ett kostnadseffektivt sätt att sänka progressionen, eftersom utgifterna för förmånerna samtidigt minskar.

Vi vill uppmuntra de mest erfarna arbetstagarna att fortsätta sin yrkeskarriär längre än tidigare. En kännbar skattelättnad erbjuds den som uppnått den lägsta pensionsåldern, om han eller hon fortsätter i arbetslivet i stället för att gå i pension.

Vi identifierar de regionala särdragen och lyssnar noggrant på vad landskapens näringsliv har att säga. Vi vill införa ett särskilt ekonomiskt område för att underlätta den svåra situationen särskilt i östra Finland.

Vi vill införa en skatt på krimskrams för att tygla den ökande varuimport som sker via nätbutiker utan garantier för att produktionen är etisk och uppfyller kvalitetsnormerna och produktsäkerheten. Vi vill att den inhemska handeln ska ha rättvisa konkurrensvillkor i trycket från de internationella jättarna.

Vårt mål är att tillståndsförfarandet blir en konkurrenskraftsfaktor för Finland. Finland ska ha den snabbaste tillståndprocessen i Europa senast 2027. Det genomförs genom att fastställa garantitider för behandlingen och införa en fungerande servicemodell med ett enda serviceställe.

Vi vill återta nedkörningen av hushållsavdraget, eftersom den bara ökar arbetslösheten och den svarta ekonomin.

Vi vill målmedvetet stärka humankapitalet i Finland. Regeringens nedbantning inom utbildning, forskning och produktutveckling kan inte anses vara en särskilt långsiktig politik. Regeringen har redan slopat vuxenutbildningsstödet och gjort stora nedskärningar i yrkesskolorna. Det finns ingen modell som ersätter vuxenutbildningsstödet.

För att få bukt med långtidsarbetslösheten föreslår vi följande lösningar:

Vi måste stärka kompetensen. De arbetslösa bör erbjudas möjlighet att uppdatera sina färdigheter eller omskola sig. Det behövs också en ny stödform för studier under den tid man är ute i arbetslivet.

Det måste alltid löna sig att arbeta. Slopandet av det skyddade beloppet i samband med utkomstskyddet har eliminerat incitamenten för småskaligt arbete. Det har lett till att en del av de arbetslösa slutat arbeta helt och hållet. Det skyddade beloppet bör återinföras och det snabbt, vid behov i en utvecklad form.

Företagen bör ges morötter för att anställa långtidsarbetslösa och stoppa ungdomsarbetslösheten. En djärv sänkning av arbetsgivaravgifterna skulle vara en direkt lösning.

Den nuvarande modellen med bötesavgifter för kommunernas sysselsättningstjänster bestraffar kommunerna för regeringens misslyckande. Det ekonomiska läget i kommunerna är också i övrigt svårt och kommunerna bör stödjas så att de klarar av sina nya uppgifter. Centern vill upp-

Utlåtande AjUU 8/2025 rd
Avvikande mening 2

muntra välfärdsområdena att tillsammans med kommunerna söka lösningar för att öka sysselsättningen och förbättra människors arbetsförmåga.

Kommunerna måste inom sitt eget område kunna använda pengarna för att stärka sysselsättningen, bland annat för utbildning genom gemensam upphandling hos företag, läroavtalsutbildning, startpeng och lönesubvention. De lokala krafterna vet bäst vad som fungerar.

Vi är också oroad över vågen av konkurser och samarbetsförhandlingar. Flera kommuner och stora företag har under hösten meddelat om omställnings- och samarbetsförhandlingar, vilket innebär färre arbetsplatser. Det höjer inte sysselsättningsgraden.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.10.2025

Olga Oinas-Panuma cent
Tuomas Kettunen cent

Utlåtande AjUU 8/2025 rd Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Budgetpropositionen har starka kopplingar till regeringens misslyckade sysselsättningspolitik och de flertal beslut genom vilka regeringen ytterligare försvårar situationen för dem som redan har svåra försörjningsproblem. Särskilt skadliga konsekvenser har regeringens politik för unga, kvinnor och personer i utsatt ställning.

Enligt Statistikcentralen fanns det i september 259 000 arbetslösa i Finland och trenden för det relativa arbetslöshetstalet var omkring tio procent. Det är de sämsta siffrorna sedan krisåren på 1990-talet. Inte ens under coronakrisen eller finanskrisen var situationen så dålig som den är nu.

Arbetslöshetssituationen i Finland är den näst värsta i hela EU. Den europeiska ekonomin växer måttligt och på EU-nivå är det genomsnittliga antalet arbetslösa ungefär hälften färre än i Finland. Enbart yttre omständigheter förklarar alltså inte det svaga sysselsättningsläget i Finland. Forskningsinstitutet Labore konstaterar i sitt yttrande att såväl konjunkturläget som regeringens sparåtgärder har bidragit till den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden.

Nedskärningarna som drabbar unga, utbildning och integration bör återtas

Med tanke på tillgodoseendet av barnets bästa och tryggheten av barnets rättigheter bör man i synnerhet undvika åtgärder som ökar barnfattigdomen. Tyvärr har regeringen Orpos politik exakt motsatt effekt, eftersom den leder till att fattigdomen bland barnfamiljer ökar. Enligt social- och hälsovårdsministeriets senaste konsekvensbedömning faller 31 000 barn under fattigdomsgränsen till följd av nedskärningarna.

Arbetslösheten har ökat särskilt bland unga. Samtidigt har regeringen Orpos nedskärningar drabbat uttryckligen de unga när de riktats till bland annat utbildning, studentboende och rehabiliteringsstöd för unga. Ungdomsarbetslösheten är en särskilt farlig typ av arbetslöshet. Långvarig ungdomsarbetslöshet kan i värsta fall leda till marginalisering, vilket är ett stort problem inte bara för den enskilda individen utan också för samhället.

Regeringen gör än en gång nedskärningar i utbildningen, även om det just nu skulle vara viktigt att satsa på att öka kompetensen. Det behövs arbetskraft till exempel i daghemmen och i teknikföretagen som genomför den gröna omställningen. Nu är inte läge att minska finansieringen till universiteten och yrkeshögskolorna eller stoppa möjligheterna till omskolning. Nedskärningarna i forsknings- och utvecklingsverksamheten är skadliga också med tanke på framtiden, eftersom Finland kan återhämta sig från recessionen endast med hjälp av nya idéer. Ett klokare val med tanke på samhällsekonomin skulle vara att, i stället för att skära i utbildningen och FoU-finansieringen, gallra ut miljöskadliga företagsstöd.

Regeringen minskar integrationsfinansieringen med 30 miljoner euro från och med 2027. Regeringen har redan tidigare gjort nedskärningar i integrationen till ett belopp av cirka 60 miljoner euro. Nedskärningarna försämrar invandrarnas möjligheter att integreras i det finländska arbetsli-

Utlåtande AjUU 8/2025 rd Avvikande mening 3

vet. Bland annat Kommunförbundet och Finlands näringsliv har påpekat att det här är helt fel väg att gå, eftersom varje lyckad integration stärker samhället och ekonomin.

Kvinnor och utsatta grupper

Framför allt kvinnor drabbas av regeringens nedskärningar. Sysselsättningen bland kvinnor har försvagats mer än bland män. Regeringens beslut om att försvaga skyddet mot uppsägningar och grunderna för tidsbegränsade anställningar har negativa konsekvenser för jämställdheten. Såsom social- och hälsovårdsministeriet påpekar i sitt yttrande är det oftare kvinnan som stannar hemma och sköter barnen. Kvinnorna har också oftare än männen visstids- och deltidsanställningar. Också största delen av närståendevårdarna är kvinnor. Särskilt utsatta är de grupper som utsätts för olika former av diskriminering samtidigt, såsom kvinnor med funktionsnedsättning.

Delegationen för jämställdhetsärenden och jämställdhetsombudsmannen framhåller i sina yttranden att budgetens konsekvenser för jämställdheten till betydande delar förblir osynliga. Det bör bättre än i nuläget redan när besluten fattas och budgetarna upprättas bedömas vilka konsekvenser de har för jämställdheten, inte först i efterhand.

Antalet kontakter till diskrimineringsombudsmannen har ökat med mer än det dubbla under de senaste fem åren. Diskrimineringsombudsmannens resurser har dock skurits ned under de senaste åren. Det förvärrar ytterligare konsekvenserna av regeringens beslut, eftersom det är svårare än tidigare att ingripa i missförhållanden.

Läget i kommunerna väcker oro

Det är positivt att sysselsättningstjänsterna överfördes till kommunerna, eftersom kommunerna också har det största incitamentet att säkerställa att invånarna får jobb. Enligt Kommunförbundets uppskattning hade det behövts ungefär 100 miljoner euro mer vid överföringen. Dessutom har regeringens övriga sparbeslut, såsom nedskärningarna i bostadsbidraget och arbetslöshetsförmånerna, ökat behovet av grundläggande utkomststöd, vilket också kommunerna ska betala för. I kombination med nedskärningarna i kommunernas statsandelar är det oroväckande hur kommunernas ekonomi ska klara av förändringarna och hur det ekonomiska läget återspeglas till exempel i sysselsättningstjänsterna.

I en situation där ekonomin är i en lågkonjunktur bör staten genom sina åtgärder kunna stärka människornas kompetens, skapa en gynnsam grund för företagande och förbättra sysselsättningsmöjligheterna. Regeringen misslyckas med detta i sin budgetproposition.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande AjUU 8/2025 rd
Avvikande mening 3

Helsingfors 24.10.2025

Fatim Diarra gröna

Utlåtande AjUU 8/2025 rd Avvikande mening 4

Avvikande mening 4

Motivering

Regeringen Orpo har misslyckats katastrofalt i sin sysselsättningspolitik och i stället för de 100 000 nya jobb som var målet har landet fått ungefär 80 000 nya arbetslösa under denna regeringsperiod. Samtidigt har sysselsättningsutvecklingen på andra håll i Europa varit positiv. I budgeten för 2026 straffas de som blivit arbetslösa på nytt genom nya nedskärningar i den sociala tryggheten. Samtidigt införs skattelättnader för höginkomsttagarna. Det försämrade arbetslöshetsläget skulle kräva snabba åtgärder och en aktivare arbetskraftspolitik, men regeringen gör knappt något för att minska arbetslösheten.

Arbetslöshetskrisen utmanar också arbetskraftsservicen när behovet av service och stöd för att söka arbete blir allt större. Samtidigt försvagar tidigare beslut till exempel om begränsning av användningen av lönesubvention och det svaga ekonomiska läget i sysselsättningsområdena utbudet av tjänster och möjligheterna till sysselsättningstjänster. Enligt en färsk bedömning behöver arbetskraftsservicen 739 årsverken fler för att klara av sina nuvarande skyldigheter. Istället minskar regeringen i budgeten för 2026 arbetskraftsservicens resurser med motiveringen att regleringen av serviceprocessen lättas upp.

Vänsterförbundet vill öka resurserna för sysselsättningstjänsterna och användningen av lönesubvention. Vi vill införa en arbetsgaranti för långtidsarbetslösa, som innebär att varje finländare ska garanteras jobb senast efter 12 månader av arbetslöshet. Vänsterförbundet vill också återställa arbetslöshetsskyddets och bostadsbidragets skyddade belopp. Slopandet av de skyddade beloppen har redan minskat deltidsarbetet för arbetslösa. Samtidigt bör regeringen avstå från den proposition om slopande av utkomststödet skyddade belopp som ingår i totalreformen av utkomststödet, eftersom det ytterligare försvagar incitamenten att ta emot små jobb.

En av orsakerna till arbetslöshetskrisen är det dåliga läget inom byggbranschen, som regeringen ytterligare har förvärrat genom sina beslut. Ara-fullmakterna uppgick till 2,25 miljarder euro 2024, men sjunker till 1,75 miljarder euro i år och till 1,135 miljarder euro 2026. När den statsunderstödda produktionen av skäligt prissatta bostäder avvecklas inverkar det förutom på det akuta sysselsättningsläget också på lång sikt på de ekonomiska utsikterna och tillgången på arbetskraft i tillväxtorterna. Vänsterförbundet anser att produktionen av bostäder till överkomligt pris måste ökas och byggbranschen stödjas.

Regeringen planerar att skärpa påföljdssystemet inom utkomstskyddet för arbetslösa, vilket på ett oskäligt sätt skulle försvaga de arbetslösas ställning och göra också utkomststödet mer känsligt för mänskliga misstag ifall nuvarande anmärkningspraxis slopas. I samband med totalreformen av utkomststödet ökas påföljderna för arbetslösa också i fråga om utkomststödet, vilket kan leda till dubbla påföljder och ett påföljdssystem som är oklart för individen. Det är bakvänt att påföljderna skärps samtidigt som utbudet av tjänster försämras betydligt.

I budgeten för 2026 anvisas arbetarskyddsförvaltningen totalt 290 årsverken för uppgifter inom arbetarskyddstillsyn och kundservice. Det är åtta färre än de 298 årsverken som anvisades för

Utlåtande AjUU 8/2025 rd
Avvikande mening 4

2025. Utfallet för 2024 var 297 årsverken. Regeringen minskar resurserna för tillsynen över arbetarskyddet, samtidigt som fallen av missbruk blir allt vanligare och grövre. För att man ska kunna utrota exploateringen av anställda behöver det anvisas klart mer resurser i budgeten för 2026. Därtill behöver man omedelbart inleda olika lagstiftningsprojekt, till exempel för att införa tale rätt för fackförbunden.

Regeringen Orpo slopar också skatteavdragsrätten i fråga om arbetsmarknadsorganisationernas medlemsavgifter. Det ökar medlemskapskostnaderna och minskar sannolikt organisationsgraden bland arbetstagarna. Bland annat visar en undersökning om situationen i Norge att när organisationsgraden har varit hög har också företagens produktivitet ökat och de anställdas löner stigit. Därför kan en sjunkande organisationsgrad antas leda till motsatt utveckling. Slopandet av skatteavdragsrätten har också direkta negativa konsekvenser för köpkraften för arbetstagare som hör till fackförbunden.

Budgetpropositionen för 2026 är problematisk också ur ett jämställdhetsperspektiv. Regeringen fortsätter rikta nedskärningar till välfärdsområdena, statsförvaltningen, kommunernas statsandelar och organisationer, vilket ökar arbetslösheten särskilt bland kvinnor. Samtidigt bidrar nedskärningarna inom den offentliga och den tredje sektorn allmänt till att försvaga sysselsättningsutvecklingen, vilket leder till att det dröjer allt längre tills ekonomin vänder.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.10.2025

Minja Koskela vänst